

Partiumi Keresztény Egyetem

(2002-2012)

Művészeti Kar, Képzőművészeti Tanszék

ERDÉLYI MŰVÉSZETI KÖZPONT

időszerűség és tudományos rang

Jubileumi Tudományos Konferencia - 2013. március 1, péntek délután 3 órától,

Védnök: Dr. Keserü Katalin, művészettörténész, Budapest

Köszöntő a PKE elnöke, Tőkés László, európai parlamenti képviselő részéről

Bevezető a PKE rektora, Dr. János-Szatmári Szabolcs részéről

Indoklás

Az erdélyi impériumváltás idejétől felmerült a gondolata egy, az erdélyi művészeti élet kimagasló egyéniségeit és a rendkívüli értékű műtárgyait összegyűjtő és megőrző intézmény létrehozásának. Hosszú vajúdas után a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum jelenkori igazgatója, Vargha Mihály tette meg az első lépéseket az intézmény létrehozására: 2012 tavaszára egy kezdeményező testületet hozott létre Erdély fontosabb művészeti központjaiból meghívott művészek, művészettörténészek és kurátorok véleménye ütköztetésére. Ennek eredményeként megvalósult egy közös nyilatkozat, amelyben a résztvevők leszögezik, hogy Sepsiszentgyörgy alkalmas helyszín az Erdélyi Magyar Művészeti Múzeum megvalósítására. Szóba került az intézmény tagolódása, és javaslatok hangzottak el a múzeum részlegeire vonatkozóan.

2012 őszén az első kuratóriumi ülés alkalmával többek között szavazásra került az intézmény pontos megnevezése: Erdélyi Művészeti Központ (rövidítve EMüK), és a novemberi kuratóriumi ülésre a logó-tervek is megvitatásra, elfogadásra kerültek.

Cél és várható eredmény

Az EMüK Konferencia célja további értékvédő gondolatok közzététele, kultúrpolitikai nézetek kifejtése, művészetelméleti megközelítése a témakörnek. Cél továbbá a formai követelmények azonosítása és tudományos tevékenységi területeinek előrevetítése, meghatározása és tervezett rangja.

A konferencia eredményét egy kiadványban adjuk közre a Partiumi Egyetemi Szemle sorozatban, amely tartalmazni fogja az előadások írott és képi anyagát, illetve intézményépítő alapkönyve lesz a sepsiszentgyörgyi Erdélyi Művészeti Központnak.

Meghívottak és előadások

1. Dr. **Keserü Katalin**, művészettörténész, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára (Budapest)

Intézménnyel vagy anélkül?

A polgárosodás művészeti intézményei (múzeum, egyesület, folyóirat, műcsarnok, művészeti iskola) a 19-20. század folyamán Erdélyben éppúgy nemzeti keretek között születtek meg, mint bárhol Európában. Társadalmat, nyelvet, művészetet – országot alkotó emberek jóvoltából. Az intézmények – állami támogatással, majd állami intézményekként - az országépítés, miközben egy-egy európai – szakmai – hálózat részei is. Erdély a mai világtérképeken nem létező hely, ám a folytonos mozgásban lévő hálózatokban mint helyszín és sokak hazája jelen van. Miként lehet ez? Részben a művészet határokat nem ismerő nemzetközisége, részben a különböző etnikumok együtt-munkálkodása azt kívánja, térképezzük újra Európát, készítsünk a politikai helyett kulturális térképet! Az EMÜK ennek egyik hangsúlyos pontja legyen, mint az etnikailag változó Európa jövőjének – melyben a művészet, sajátosságánál fogva, meghatározó szerepet játszik – a műhelye.

2. **Szücs György**, művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria tudományos főigazgató-helyettese (Budapest)

Az "erdélyi" művészet gyűjtése a Magyar Nemzeti Galériában

Az 1940-es bécsi döntés után Magyarország gyorsított ütemben igyekezett a visszacsatolt részek művészeti integrálását megvalósítani (Székelyföldi ösztöndíj, kiállítások, vásárlások). Az ötvenes évek elmúltával a folyamat már nem állami szinten, hanem intézményvezetői szándék szerint akadozva, de folytatódott. A művek bekerülése mindamelllett esetlegességet mutat, ha az erdélyi művészet olyan kikerülhetetlen kulcsfiguráira gondolunk, mint például Nagy Imre, Szolnay Sándor, Gy. Szabó Béla, Szervátiusz Jenő és Tibor, Kuszto Endre vagy Baász Imre. Az előadás arra is fel akarja hívni a figyelmet, hogy az EMÜK szerzeményezési stratégiája mellett fontos a gyűjtőkörébe tartozó egyéb kollektív anyagának feltárása is.

3. **Vargha Mihály**, szobrászművész, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója (Sepsiszentgyörgy)

Az Erdélyi Művészeti Központ

Az Erdélyi Művészeti Központ célja a második világháború utáni, modern és kortárs erdélyi képzőművészet tárgyi emlékeinek összegyűjtése, feldolgozása és bemutatása. Feladata továbbá az alkotók hagyatékának szakmai ápolása, művészetük átmentése a jövő generációi számára. Tekintettel kell lennie és érzékenyen kell reagálnia a térség multietnikus adottságaira, befogadónak kell lennie a nem magyar alkotókkal szemben is, hiszen a képi nyelv nemcsak lehetővé teszi, hanem egy-egy irányzat, iskola történetének vizsgálatakor ezt a nyitottságot és körültekintést meg is kívánja.

4. **Kántor Lajos**, irodalomtörténész, filológus, kritikus, szerkesztő (Kolozsvár)

Központ, központok

A magyar kultúra - történetileg számba vehető - központjai után a 20. században (politikai, világtörténelmi okokból) sajátos helyzet alakult ki. Budapest természetesen megőrizte vezető szerepét, ám Trianon után a Magyarország határain kívül került magyarság szükségszerűen alakította ki a maga centrumait. Erdély viszonylatában (Romániában) Kolozsvárra várt ez a szerep. Elsősorban az irodalom itt hozhatta létre intézményeit, de a Barabás Miklós Céh - Kós Károlynak köszönhetően - szintén itt kezdett szerveződni, egységbe hívta a képzőművészeket. A 21. századbeli demográfiai változások új kihívásokat jelentenek, a központ, központok tekintetében is. Ezekre a feltételekre, lehetőségekre keresi a választ Kántor Lajos tanulmánya.

5. **Vécsi Nagy Zoltán**, művészettörténész, a Haáz Rezső Múzeum munkatársa (Székelyudvarhely)

Az erdélyi magyar képzőművészet viszonylagos ideje

Az erdélyi művészet szinkron és aszinkron jelenségei, európai és kelet-európai; közelebbről a budapesti és a bukaresti művészeti történések vonatkozásában. Életművek és közösségi teljesítmények vizsgálata a művészettörténeti időn kívül. Datálási problémák.

6. Dr. **Ujvárossy László**, grafikus, tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem professzora (Nagyvárad)

A művészeti központ vizuális arculatának fontossága

Egy művészeti központ arculatának a kialakítása azért fontos mert az intézmény „ily módon tudja kijelölni érdeklődési területét és nyilvánvalóvá tenni filozófiáját, stílusát”. Hiszen az arculattervezés nem más, mint valaminek vagy valakinek a személyiségét, a vizuális identitását megalkotni és azt bemutatva, ajánlani. Ujvárossy a fentiek értelmében három kulcsterület távlatában: *1. identitás* (mi ez az intézmény?), *2. jövőkép* (mik a jövőre vonatkozó tervek?), *3. arculat* (milyennek szeretne látszani?), járja körül, – nemzetközi példák felsorakoztatásával– az ikonikus, a szimbolikus és az index típusú intézményi logotípiák, emblémák funkcióját.

7. Dr. **Antik Sándor**, képzőművész, tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem docense (Kolozsvár)

Erdélyi művészeti szellemiség és intézményfejlesztés

1. Kós Károly transzilván élet- és művészetfilozófiája és az Erdélyi Szépműves Céh esztétikai öröksége.
2. A 20.sz-i avantgárd /neoavantgárd radikális utópiái és a transzilvanizmus eszmevilága a kortárs romániai művészeti szellemiségben.
3. Erdélyi Művészeti Központ vagy Erdélyi Művészeti Múzeum?
4. A kortárs művészet intézmény-fejlesztésének példái.

8. Drs. **Balázs Zoltán**, képzőművész, tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem adjunktusa és a Képzőművészeti Tanszék vezetője (Nagyvárad)

Nagyvárad Kortárs Művészeti Galériája

Példátlan értékű, hogy egy kétszázézer lélekszámú megyeszékhelynek és régióközpontnak nincs megfelelő horderejű kulturális stratégiája. Nincs elképzelés arról, hogyan tovább, nincs civil és politikai akarat arra nézve, hogy az eddig felhalmozott kulturális hagyomány és örökség méltó helyére kerüljön, illetve folytatást és jövőképet adjon. A PKE Képzőművészeti Tanszéknek erkölcsi és szakmai kötelezettsége van, úgy a stratégia kidolgozásában, mint annak megvalósításában.

9. Drs. **Vass Sándor**, képzőművész, tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem adjunktusa (Budapest)

Múzeum a virtuális térben

Tanulmányom a múzeumi intézmény feladatai közül csak a kultúraközvetítéssel foglalkozik és azon belül is az online lehetőségekkel: a múzeum anyagának, kutatási eredményeinek közzétételével – kutatási, nevelési, oktatási valamint szórakoztatási célból.

Alapvető különbség a formális múzeumi rendszer és az online gyakorlat között az, hogy a weben az intézmény keresi meg a közösségeket és nem fordítva. Évente jelennek meg új online közösségi felületek, új eszközök melyek vizuális szempontok alapján szerveződnek, tehát megszűnik a nyelvi akadály, a regionális értékek globális térben terjedhetnek. A virtuális kiállítások segítségével a múzeumok világa még jobban kitágul, a gyűjtemények fizikai elhelyezkedésüktől függetlenül csoportosíthatóak, tehát a tárgyak gyűjteményétől elvonatkoztatható szellemi központ is épülhet."

10. Drs. **Székely Sebestyén György**, művészettörténész, műkritikus, a Quadro Galéria vezetője (Kolozsvár)

A romániai magyar művészet

A mindennapok szintjén úgy tekintjük, hogy a "romániai magyar művészet" magától értetődő címke, amely nem szorul magyarázatra, meghatározásra.

Tanulmányom célja a fogalmat (romániai magyar művészet) történetiségében vizsgálni, értelmezési rétegeit és használatát (indokoltságát, indoklásait, következetességét vagy következetlenségét) szemügyre venni. A témával ("romániai magyar művészet") való foglalkozás - legyen szó művészettörténetről, kritikáról vagy intézményépítésről-fejlesztésről - elengedhetetlen alapja a fogalom jelentésének és használatának meghatározása.

11. Drs. **Ütő Gusztáv**, képzőművész, tanár, a Partiumi Keresztény Egyetem adjunktusa, a Képzőművészeti Tanszék tudományos titkára (Sepsiszentgyörgy)

Az Etna alternatív művészeti csoportról

Az 1989 előtti Romániában a hatalom tiltotta a csoportosulást (kivéve a pártellenőrzött Képzőművészek Szövetségét és az Atelier 35 nevű ifjúsági szervezeteket), nem engedélyezte az akcióművészeti megnyilvánulásokat és zsűrizés nélkül nem lehetett kiállítást szervezni. Ezért fontos megjegyezni, hogy a titokban zajló akcióknak hosszú évek távlatában is fokozott súlya és kisugárzása van. A szólásszabadság hiánya, a szabad művészi megnyilvánulás drasztikus betiltása titokban társak kereséséhez vezetett, a csoportosulás igénye valóságos szükségszerűséggé vált. 1990-től a megszorító keretek közül való kitörés természetesen az elfojtott energiákat szabadította fel a művészet terén is.

Kiadó: Partiumi Keresztény Egyetem, Képzőművészet Tanszék
Konferencia-füzet szerkesztő: Útő Gusztáv
Meghívó, plakát és konferencia-füzet terv: Útő Gusztáv
Korrektúra: ...
Fotó: ...
Videó: ...

Támogatók:
Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad
Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány, Sepsiszentgyörgy
Etna Alapítvány, Sepsiszentgyörgy

Kurátor: Drs. Útő Gusztáv

Telefon: 0040720.033007, e-mail: uto.gusztav@gmail.com